

SANNA MUSTONEN

A finn oktatási rendszer a bevándorló diákok számára

A tanulmány a finn oktatási rendszer alapfokú szakaszában tanuló bevándorló diákok támogatásáról ad képet. Az országos szakpolitikai szint – a törvények és a nemzeti alaptantervek – irányítják az önkormányzati és az iskolai szintű gyakorlatot. Ezen irányelvek bemutatása után a tanulmány röviden áttekinti azok megvalósulását. A bevándorló diákoknak nyújtott strukturális támogatás magában foglalja az alap- és felső középfokú képzést segítő előkészítő évet, a finn vagy a svéd mint második nyelv tantervét, az anyanyelvi oktatást, a vallásoktatást és a nyelvtudás fejlesztését mint a tantervben kulcsfontosságú elemeket, továbbá a tanulók jólétének támogatását. Mindezen intézkedések fő célja, hogy elősegítse a diákok iskolai útjának, fejlődésének és a finn társadalomba való beilleszkedésének menetét, valamint többnyelvű és multikulturális készségeik és identitásuk alakulását. A támogatási modellekre továbbfejlesztés vár az oktatás egyenlőségének biztosítása, a fenntartható társadalom és a közös jövő építésének érdekében.

Kulcsszavak: bevándorlás, integráció, finn oktatási rendszer, előkészítő év

Bevezetés

A tanulmány célja, hogy összefoglaló képet adjon a finn oktatási rendszerbe kerülő többnyelvű bevándorló tanulóknak nyújtott strukturális támogatási formákról. A finn közoktatás a kisgyermekkorú nevelésből, a mindenki számára kötelező óvodai oktatásból, a kilenc évfolyamos általános iskolából, valamint az általános és szakképző felső középfokú oktatásból áll. A tankötelezettség Finnországban a tanulók betöltött 18. életévéig, illetve a középfokú végzettség megszerzéséig tart. A felsőoktatási rendszerhez a különféle egyetemek és az alkalmazott tudományok egyeteme tartozik. Az egész életen át tartó tanulást a felnőttképzés és felnőttoktatás, a szabad művészeti oktatás valamint a művészeti alapképzés támogatja (Ministry of Education and Culture of Finland, n.d.).

A tanulmány a finnországi alapozó jellegű oktatásra összpontosít, azaz a 7–15 éves korú tanulók számára nyújtott általános iskolai és a középfokú oktatás alsóbb évfolyamaira vonatkozó kilencéves időtartammal foglalkozik (EDUFI, n.d. a). Mivel azonban egyre több a helyi iskolákba később csatlakozó olyan tanuló, akiknek szintén támogatásra van szükségük az alapfokú oktatás befejezéséhez, röviden bemutatom a középiskola felső évfolyamaiba való átmeneti szakaszt is, azaz a felső középfokú végzettség megszerzésére felkészítő oktatást. A nemzeti politika szintjén a törvényekre és tantervekre koncentrálok, amelyek az oktatás rendjét és hétköznapi gyakorlatát irányítják. Fontos tudnivaló, hogy bár a bevándorló tanulók támogatására vonatkozó irányelvek nemzeti szinten születnek, az oktatási folyamatok szervezéséért a települési

önkormányzatok felelősek (Finlex 628/1998). Ezen irányelvek megvalósulását jelentések, tanulmányok és önkormányzati honlapok bemutatásával szeretném szemléltetni.

A téma kifejtése során először az alapfokú oktatásra felkészítő oktatást mutatom be, majd ezt követően a finn és a svéd nyelv tanítását szabályozó tantervet, az anyanyelvi nevelést és a hittant. Ezután röviden kitérek a nyelvtudatosságra mint a tanterveken átívelő kulcsfontosságú jellemzőre, és arra, hogyan integrálják ezt a tanárképzésbe. Bemutatom továbbá a középfokú felső oktatás évfolyamaira vonatkozó ún. *TUVA* képesítésre felkészítő oktatás főbb céljait és tartalmát is. Végül röviden bemutatom a tanulói jólét és a tanulás támogatásának finn modelljét.

A fiatal bevándorlók finnországi nyelvoktatásáról korábban magyar nyelven Minna Suni (2016) jelentetett meg tanulmányt. Magyar vonatkozású, angol nyelvű publikáció Szabó András Péter és Kärkkäinen (2018) munkája, amely a finnországi tanárképzést vizsgálta.

A finnországi törvények

Finnország valamennyi társadalmi szinten szerveződő intézményére vonatkozó intézkedéseknek, ideértve az oktatási jellegűeket is, és a szervezeti kultúrát illető döntéseknek az irányelveit Finnország Alkotmánya (Finlex 731/1999) határozza meg.

Az alkotmány garantálja az emberi méltóság sérthetetlenségét, az egyén szabadságát és jogait, és előmozdítja az igazságosságot a társadalomban. Finnország részt vesz a nemzetközi együttműködésben a béke és az emberi jogok védelme, valamint a társadalom fejlődése érdekében (Finlex 731/1999). A bevándorlók integrációjának előmozdításáról szóló törvény (Finlex 1386/2010) iránymutatásokat határoz meg arra vonatkozóan, hogy az integrációt támogató intézkedéseket és ellátást hogyan szervezik meg az önkormányzati szolgáltatások részeként. A törvény célja az integráció elősegítése, a bevándorlók aktív részvételének támogatása a finn társadalomban, valamint a különböző népcsoportok közötti pozitív interakció előmozdítása az egyenlőség és a megkülönböztetés-mentesség jegyében (Finlex 1386/2010).

Az alapoktatási törvény (Finlex 628/1998) az óvodai oktatásról, az alapfokú oktatásról és a tankötelezettségről, valamint a bevándorlók alapfokú oktatásáról rendelkezik. A törvény (Finlex 628/1998) az oktatás célját a következőképpen fogalmazza meg: a tanulók emberségre nevelése és a társadalom etikailag felelős tagjává válásának támogatása, valamint az életben szükséges ismeretek és készségek elsajátítása. Az oktatásnak az a feladata, hogy hozzájáruljon az általános műveltség kialakulásához és a társadalmi egyenlőséghez, valamint biztosítsa a tanulók oktatásban való részvételéhez szükséges előfeltételeket és segítse önfejlesztésüket. A törvény (Finlex 628/1998) azt is kimondja, hogy az önkormányzatok feladata a területükön élő valamennyi 6–18 év közötti iskoláskorú gyermek oktatásának megszervezése. Így a gyermekek és fiatalok jogosultak az óvodai és alapfokú, valamint a középfokú oktatásban való részvételre, függetlenül attól, hogy rendelkeznek-e tartózkodási engedéllyel.

A diákjóléti törvény (Finlex 1287/2013) célja a tanulók tanulásának, egészségének és jólétének, valamint iskolai részvételének elősegítése, és az esetleges jövőbeni problémák kialakulásának megelőzése. Célja továbbá, hogy biztosítsa az oktatási intézmény közösségének jólétét és a tanulási környezet biztonságosságát, a közössé-

gi tevékenységek akadálymentességét, valamint az otthon és az oktatási intézmény közötti együttműködést. A törvény garantálja továbbá a korai segítségnyújtást azon tanulóknak, akiknek erre szüksége van, valamint a diákjóléti szolgáltatások egyenlő hozzáférhetőségét és minőségét valamennyi érintett számára. Finnországban a diákjólét az oktatási, a szociális és az egészségügyi szolgálatok együttműködésével valósul meg (Finlex 1287/2013, 3. szakasz).

Nemzeti alaptantervek

A bevándorló diákok oktatására vonatkozó részletesebb irányelveket a *Nemzeti alaptanterv az előkészítő oktatáshoz* (EDUFI, 2014), a *Nemzeti alaptanterv az alapfokú oktatáshoz* (EDUFI, 2014) és a *Nemzeti alaptanterv az érettségire felkészítő oktatáshoz* (EDUFI, 2021) című dokumentumot tartalmazzák. A finn központi tantervek célja az, hogy biztosítsák az oktatás egyenlőségét és minőségét (EDUFI, 2014).

Valamennyi nemzeti alaptanterv integratív megközelítésen alapul, és mint ilyenek, a változó társadalomban a transzverzális készségeket hangsúlyozzák, amelyeket minden rendelkezésben figyelembe kell venni. Ezek közé tartozik a gondolkodás és a tanulás tanulásának készsége, interkulturális kompetencia, az interakció és az önkifejezés készsége, az önmagunkról való gondoskodás és a mindennapi élet kezelésének képessége, a kommunikatív készségek, az IKT-kompetencia, a munkaügyi és a vállalkozói kompetencia és a fenntartható jövő építésében történő aktív részvétel (EDUFI, n.d. b).

A kulturális sokszínűség és a nyelvi tudatosság e tantervek kulcsfontosságú jellemzői. Az iskolai kultúra egyrészt megbecsüli és támogatja a többnyelvűséget, mert fontos minden tanuló részvétele, jóléte és biztonsága, személyes háttérétől függetlenül. Másrészt elősegíti, hogy szociálisan, kulturálisan és ökológiailag fenntartható életmódot folytathassanak (EDUFI, n.d. b).

Finnországban a tantervi reform nyílt folyamat, amelynek során a *Nemzeti Oktatási Ügynökség* vezetésével minden érintett félnek, valamint a szélesebb közönségnek is lehetősége van arra, hogy véleményezze a tervezeteket (EDUFI, n.d. c). Az Alaptanterv irányítása alapján a helyi önkormányzatok figyelembe véve a lakóköznyezre jellemző hangsúlyokat a helyi tantervekben érvényesítik az oktatás és az értékelés tartalmának folyamatát: például figyelembe veszik az ott élő tanulók igényeit, az önértékelési folyamatok eredményeit, valamint a helyi döntéshozókat, szakmai partnereket és a tanulási környezetet (EDUFI, 2014).

Előkészítő oktatás

A finn oktatási rendszerben az újonnan érkezőknek az alapfokú oktatásra előkészítő oktatást kínálnak (EDUFI, 2014), amely egy tanévet, azaz évfolyamtól függően 900–1000 tanórát jelent. Az előkészítő oktatás céljaira és tartalmára vonatkozóan kialakultak országos iránymutatások, de megszervezéséért a helyi döntéshozók felelősek. Az előkészítő oktatás az önkormányzatok pedagógiai döntéseitől és erőforrásaitól függően külön csoportokban vagy az iskolákban az inkluzív oktatás jegyében szerveződnek. A főváros területén például az óvodások, az első és második osztályosok számára inkluzív előkészítő oktatás folyik, míg az idősebb tanulók külön csoportokban tanulnak. A *Finn Oktatásértékelő Központ* (FINEEC) nemrégiben, az előkészítő oktatásról

készült jelentése szerint az előkészítőben dolgozó tanárok 60%-a külön csoportokban, 40%-a pedig osztályokba integráltan tanította diákjait (Venäläinen et al., 2022).

A Finnországba újonnan érkezők, megérkezésüktől kezdve előkészítő oktatásban vesznek részt, amelybe a tanév során folyamatosan érkeznek és ahonnan távoznak a tanulók. A *Finn Nemzeti Ügynökség* nem kötelező érvényű ajánlása szerint 8–10 fős tanulói csoportokat jelent. Azonban a FINEEC jelentése szerint (Venäläinen et al., 2022) a program széttagolt jellege miatt nem minden tanuló kap elegendő támogatást a tanuláshoz az előkészítő oktatásban: a csoport a mérete, valamint a tanulók képességei és egyéb háttérjellemzői miatt is heterogénnek tekinthető, melynek oka az, hogy a forráselkülönítés településenként eltérő és nem mindig elegendő mértékű. Továbbá Venäläinen et al. (2022) úgy véli, hogy egy tanévnyi időtartam nem elegendő 15 évesen vagy idősebb korban a finn iskolarendszerbe érkező diákok többsége számára a nyelvi felzárkózásra. Ez egybeesik a *Finnországi Oktatási Szakszervezet* (OAJ) jelenlegi törekvésével, hogy az előkészítő oktatás kétéves legyen azok számára, akik számára ez indokolt és előnyös lenne.

Az alapfokú oktatásra felkészítő oktatás alaptantere (EDUFI, 2014) és az alapfokú oktatás alaptantervei (EDUFI, 2014) az előkészítő oktatás irányelveit határozzák meg aktualitástól függően. A fő célok között szerepel: a tanulók finn vagy svéd nyelvi fejlődésének támogatása, a finn társadalomba való beilleszkedésének előmozdítása, továbbá az alapfokú oktatáshoz szükséges készségek elsajátításának biztosítása. Mivel a tanulók képességei és háttere eltérő, a tanítás differenciáltan, a tanulók fejlődési szakaszainak és igényeinek megfelelően történik. Az előkészítő oktatás kezdetén minden tanuló számára egyéni tanulmányi tervet készítenek. A tanulmányi tervben figyelembe veszik a tanuló iskolai előéletét, nyelvi készségeit és erősségeit, valamint a tanuláshoz szükséges támogatást. Meghatározzák a személyes tanulási célokat, amelyeket rendszeresen ellenőriznek. A tanulmányi terv tartalmazza továbbá az előkészítő oktatás során tanulandó tantárgyakat és tartalmakat, valamint a tanítás megszervezésének tervét, és azt, hogy a tanuló a többségi oktatás mely osztályába kapcsolódik majd be a későbbiekben.

Az alaptantervben (EDUFI, 2014) kiemelt figyelmet fordítanak a tanulók nyelvi készségeire és kulturális háttérére: minden tanuló nyelvi és kulturális identitását sokoldalúan támogatják. Értékes eszközként ismerik el az anyanyelvet mint identitásépítés eszközt az új nyelvek – azaz a finn vagy svéd mint második nyelv – elsajátításához és a szaktantárgyak tartalmi elmélyítéséhez. Gyenge írás-olvasás tudás esetén javasolt, hogy a diákok életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően, kellő időben és módon fejlesztő támogatást kapjanak. Fontos tényező, hogy az anyanyelvi oktatás is alkalmazható a literációs készségek fejlesztésére.

Az előkészítő év fő célja, hogy a tanulók fejleszthessék oktatási nyelvismeretüket, azaz a finn vagy a svéd nyelvtudásukat, mivel ez képezi majd minden későbbi tanulmányuk alapját. A nyelvtanulás célját és tartalmát minden tanulóval az életkorának és tudásszintjének megfelelően határozzák meg. A finn vagy a svéd mint második nyelv céljait és tartalmát az alapfokú oktatás alaptantervében meghatározottak szerint végzik figyelembe véve a tanuló egyéni igényeit. A finn és svéd mint L2 nyelv céljait és tartalmát az alapfokú oktatás alaptantervében a következő alfejezetben tárgyaljuk részletesebben. A diákok saját anyanyelvüket is tanulhatják, amennyiben az önkor-

mányzat rendelkezik megfelelő szaktanárral és egyéb erőforrásokkal, és ha legalább négy tanuló van a csoportban. Az anyanyelvi órák állami finanszírozása azonban csak az előkészítő oktatási szakasz után áll rendelkezésre. Az alaptanterv (EDUFI, 2014) is kiemeli, hogy az anyanyelvi fejlesztést sokoldalúan, a családokkal együttműködve kell támogatni. Az egyéb idegennyelv-tanulás a tanulók egyéni tanulmányi tervébe is beilleszthetők a tanulók képességeit és készségeit alapul véve.

A nem nyelvi tárgyak esetében a kiindulópontot a tanulók korábbi tanulmányai jelentik. Segíteni kell, hogy kialakuljanak azok a tanulói készségek, amelyek az előkészítő szakasz után lehetővé teszik a többségi oktatásba való továbblépést. A tanulóknak ezért meg kell ismerniük az évfolyamukhoz tartozó egyes tantárgyak főbb szövegtípusait, kulcsfogalmait és munkamódszereit. A tanulókat gyakran már az előkészítő oktatás kezdetétől integrálják a többségi csoportok művészeti, kézműves, zenei és testnevelés, később pedig a többi szaktárgyi órába. Ebből a koncepcióból kiindulva minden tantárgy esetében nyelvtudatos tanítási módszerre van szükség. Továbbá a tanulóknak digitális és információkeresési készségeket kell elsajátítaniuk.

Az alaptanterv (EDUFI, 2014) azt is meghatározza, hogy a tanulói tanácsadás és a tanulói orientáció hogyan valósuljon meg az előkészítő oktatásban. Az általános cél a tanulók tanulási képességeinek és szociális fejlődésének támogatása. A tanácsadás kulcsszerepet játszik az átmeneti szakaszban, amikor a tanuló többségi csoportba való integrációja történik. Amellett, hogy a tanuló képességeiről és fejlődéséről szóló információkat továbbítják a fogadó iskolába, az is fontos, hogy a tanulók tisztában legyenek az alapfokú oktatás utáni továbbtanulási lehetőségeikkel.

A munka- és együttműködési kultúra terén az alaptanterv (EDUFI, 2014) támogatja a tanulóközösségekben a különböző háttérű tanulók közös munkavégzését. Hangsúlyozzák a különböző tantárgyakat tanító tanárok együttműködésének jelentőségét, mivel elsődleges cél a tanulók többségi csoportokba történő integrálása, ezért az előkészítő oktatás és az alapfokú oktatás tanárai közötti szoros együttműködés kiemelt jelentőségű. Élmény- és cselekvésalapú pedagógiát kell alkalmazni, és sokoldalú tanulási környezetet kell teremteni az újonnan érkezett tanulók cselekvőképességének, kommunikációs készségeinek és integrációjának elősegítése érdekében. Továbbá, a családokkal való együttműködést is alapvető fontosságúnak tartják. A családokat tájékoztatják a finn iskoláról és iskolarendszerről, a tantervről, az egyéni tanulmányi tervről, a tanulók értékeléséről és erről való értesítéséről, a tanítási módszerekről, a többségi csoportokba való átmenetről és az általános iskola utáni továbbtanulási lehetőségekről. Az egyirányú tájékoztatás helyett párbeszédet kell kialakítani a finn iskola és a heterogén nyelvi és kulturális háttérrel rendelkező szülők között, mivel ez támogatja a tanulók általános jólétét és fejlődését.

Érdemes azonban megjegyezni, hogy az országos irányelvektől függetlenül egyes településeken nem minden diák jut hozzá az előkészítő oktatáshoz (Tainio et al., 2019). Ezért is lényeges a finnországi *Oktatási Szakszervezet* (OAJ) abbéli törekvése, hogy az előkészítő oktatást a tanuló alanyi jogaként rögzítsék a törvényben, és növeljék annak finanszírozását (OAJ, 2022).

A központi tantervi irányelvek helyi szintű megvalósítása eltérő lehet: a pedagógiai gyakorlatok – különösen az újonnan érkező tanulók pszichoszociális jólétének támogatására vonatkozó gyakorlatok – sok iskolában még fejlesztésre szorulnak (vö.

Mustonen et al. hamarosan megjelenő 2023). Továbbá Venäläinen et al. (2022) szerint hiányzik az együttműködés az előkészítő oktatásban résztvevő tanárok és a többségi tanárok között, ami kihívást jelent különösen a tanulók beilleszkedési szakaszában. A tanárok arról is beszámoltak, hogy továbbképzésre lenne szükségük a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók támogatásának módja, nyelvi készségeik és egyéb készségeik felmérése és értékelése terén (Venäläinen et al., 2022).

Finn (vagy svéd) mint második nyelv és irodalom tanterve

A többségi oktatás osztályaiba lépve a tanulók olyan tananyagot tanulhatnak részben vagy egészben, amely finn vagy svéd mint második nyelven és nem az anyanyelvükön van. Ilyen tananyagot akkor lehet választani, ha a tanuló anyanyelve nem finn, svéd vagy számi, illetve ha többnyelvű háttérrel rendelkezik. A tanterv meghatározásakor azt is figyelembe veszik, hogy a tanulónak szüksége van-e támogatásra a nyelvi készségeinek fejlesztéséhez, képes-e egyenlő mértékben részt venni az interakciókban az iskolai oktatásban, és hogy a nyelvtudásának a szintje minden szempontból elegendő-e az első nyelvi tanulmányokhoz (EDUFI, 2014; City of Helsinki, 2019).

A tanárok egymással együttműködésben határozzák meg azt, hogy a tanulónak szüksége van-e másodnyelvi, L2 tanulmányokra, de a döntést végül a gondviselők hozzák meg. A tananyag másodnyelven (L2) történő tanítása megszervezhető akár a többségi nyelvi, L1 osztályban akár külön csoportban is. A tanuló előrehaladását a másodnyelvi, L2-tanterv kritériumai szerint értékelik, függetlenül a tanítás szervezésének módjától. Arra is van lehetőség, hogy a diák többségi nyelvi, L1-csoportban folytassa tanulmányait, ha megfelelő nyelvi készségszinttel rendelkezik ahhoz, hogy annak tanulási céljainak és kritériumainak megfelelően tanuljon (EDUFI, 2014).

Az L1, első nyelvi tantervet érintő transzverzális készségek, feladatok és célok, a tanulási környezet és munkamódszerek, a differenciáló tanítás, a tanulás támogatása valamint az értékelés irányelvei a másodnyelvi, L2-tantervre is hasonlóképpen vonatkoznak. A másodnyelvi, L2-tanterv speciális feladata azonban az, hogy támogassa a tanulók fejlődését a társadalom teljes jogú tagjává váláshoz. Támogassa a továbbtanuláshoz szükséges nyelvi készségek és az egész életen át tartó nyelvtanuláshoz szükséges képességek (EDUFI, 2014), valamint a többnyelvű és multikulturális identitásnak és készségeknek a kialakulását. A diákok saját elsőnyelvét, L1-ét megbecsülve hasznosítsák azt a másodnyelvi, L2 tanulmányok során, amely együttműködést feltételez az iskola és az otthon, valamint a tanuló saját elsőnyelvi, L1 tanárai és a többi szaktanára között (EDUFI, 2014; EDUFI, n.d. d).

A finn vagy svéd mint második nyelv tanulásának célja a többnyelvűség elérése (Cope & Kalantzis, 2009; EDUFI, 2014), amely képessé teszi a tanulókat az információkeresésre, valamint a különböző szóbeli, írott és multimodális finn szövegek megértésére, előállítására, értékelésére és elemzésére a mindennapi interakciókban, az iskolai munkában és a társadalomban. A tanítás a nyelvi készségek különböző területein, valamint a különböző tantárgyi témakörökben támogatja a nyelvi fejlődést. A tanterv hangsúlyozza, hogy a másodnyelven, L2-tanulóknak ugyanazokkal a szövegekkel és műfajokkal kell foglalkozniuk, mint L1-társaikkal. A különböző tanulási környezeteket célorientáltan használják a nyelvi készségek sokszínű fejlesztésének

támogatására az iskolán belül és kívül egyaránt. A tanítás figyelembe veszi a tanulók nyelvi készségeit és erősségeit.

A finn vagy svéd nyelv elsajátítása támogatja a finn társadalomba való beilleszkedést, így a másodnyelv, L2 és az irodalom tantárgy tananyagának tanítási kiindulópontja azoknak a szövegtípusoknak és helyzeteknek a megismerése, amelyekben a nyelvet használják, és amelyek relevánsak a tanulók számára a nyelv formáinak, jelentéseinek és használatának tanulmányozásához, valamint a nyelv elemzésének megtanulásához. A nyelvi készségeket a nyelvhasználat minden területén fejlesztik, beleértve a hallás utáni értést, a beszédet, az olvasott szöveg értését és az írást. A megértési és a produkciós készségek fejlesztése összefonódik. A tanulók nyelvi ismeretei a mindennapi élet nyelvhasználatától a fogalmi gondolkodás nyelvezetéig terjednek. Felkészülnek arra, hogy a különböző jelenségekről alkotott elképzeléseiket, valamint saját gondolkodásukat, érzéseiket és véleményüket a helyzetnek megfelelő módon fejezzék ki (EDUFI, 2014).

A másodnyelvkénti tanulás, L2 felfogásának illusztrálására a 3–6. évfolyamon a célokat és tartalmakat az alábbiakban foglalom össze (EDUFI, 2014, pp. 185–189). Az óvodai nevelés során valamint az 1. és 2. évfolyamon elsősorban a szóbeli készségekre és az olvasás és írás alapjainak elsajátítására helyeződik a hangsúly. A későbbiekben fő célként fogalmazódik meg a folyékony olvasási és írási készségek multimodális környezetben való elsajátítása és diverzifikálása, valamint különböző helyzetekben a szociális interakciós készségek elsajátítása. A tanulók a szélesebb körű szövegek olvasása felé haladnak, és megtanulják megosztani változatos módon olvasmányélményeiket.

Cselekvés interakciós helyzetekben:

- Vélemények közlése, kifejezése és leírása különböző témák és szövegek alapján.
- Drámajátékok felhasználása a holisztikus kifejezésmód támogatására.
- A nyelv felfedezése és használata autentikus helyzetekben (pl. szituációs mondatok és kifejezések, idő kifejezése elbeszélésben, modalitás, összehasonlítás leírásban).
- A kiejtés és a hallás utáni tanulási készségek gyakorlása.
- Részvétel a saját osztály és az iskolai közösség interakcióiban és kulturális eseményein, közös tevékenységek tervezése és megvalósítása.
- Szövegek értelmezése:
- Szépirodalmi és különböző információs, illetve médiaszövegek folyékony olvasásának gyakorlása.
- A helyzetnek és a célnak megfelelő olvasási stratégiák alkalmazása.
- A szövegtípusok (szerkezetük és funkciójuk) ismeretének elmélyítése.
- Az egyszerű elbeszélő, leíró és oktató szövegek nyelvi és szövegbeli jellemzőinek felismeréséhez kapcsolódó technikák megtanulása.
- A szövegekben a vélemények elkülönítésének gyakorlása, valamint az információ forrásának kiderítése és az információk megbízhatóságának értékelése.
- A mondat részei (a mondat alkotóelemeinek, a kulcsszó és a kifejezés attribútumának kapcsolata) közötti összefüggéseknek a felvázolására irányuló gyakorlás a szövegértés elősegítése érdekében.
- Szavak osztályozása jelentés és alak szerint (szó kategóriák).

- Szabályszerűségek (szó kategóriák és mondat típusok, főnevek és igék képzése, összetett és szóképzés útján létrejövő szavak) és jelentéskalkulációs módok levezetésének megtanulása.
- A nyelvhasználat megfigyelése a különböző iskolai tantárgyakban (matematika, környezetismeret, művészetek).
- A tanulók ösztönzése az irodalom és a kultúra változatos megismerésére, valamint a gyermekeknek és fiataloknak szóló irodalom olvasására való ösztönzés; a gyermekeknek és fiataloknak szóló szépirodalmi és nem szépirodalmi művek, filmek és médiaszövegek megismerése.

Szövegalkotás:

- Az életkornak megfelelő elbeszélő, leíró, oktató és egyszerű vélemény szövegek írása. A bennük használt szókinccs és frazeológia, valamint a nyelvtani szerkezetek elsajátítása.
- A szövegalkotás szakaszainak megismerése (tervezés, munka, véglegesítés). Visszajelzés fogadásának és adásának megtanulása, a szövegek átszerkesztése a visszajelzések alapján.
- A szavak, szinonimák, metaforák, szólások és fogalmak jelentésének magyarázatára, összehasonlítására és a szavak hierarchiájára való reflektálásnak a gyakorlása.

Az alaptanterv a másodnyelvi (L2) értékelés kritériumait is tartalmazza. A 2020-as tanévben a végső szummatív értékelés részletes kritériumai kerültek kidolgozásra. Az értékelt készségterületek a következők: 1. cselekvés interaktív helyzetekben, 2. szövegek értelmezése, 3. szövegek előállítása, 4. a nyelv, az irodalom és a kultúra megértése, valamint 5. a nyelv mint eszköz használata a tartalmi területek elsajátításához. Ezeket a készségeket részkészségekre osztották a tanulás tárgyainak meghatározása érdekében, néhány példa erre: interaktív helyzetekben való cselekvés-készségek interaktív kapcsolatok építésében; szövegértési készségek társas interakciókban; előadási készségek (EDUFI, 2020).

A formatív értékeléshez a Közös európai referenciakeret által meghatározott ismereteket alkalmazzák (Council of Europe, 2020). A fiatal másodnyelvi, L2 tanulók számára készült kommunikatív keretrendszer finn alkalmazása (EDUFI, n.d. d) a Közös európai referenciakeret és annak finn és más országokban készült alkalmazásai, valamint a finn mint második nyelv tanulására vonatkozó kutatásokon alapuló ismeretek felhasználásával készült például a CEFLING-projekt a Jyväskyläi Egyetemen (Martin et al., 2012). Az értékelési skála hangsúlyozottan figyelembe veszi a második nyelv, L2 tanulásának kontextusát, a fiatal tanulók tanulási környezetét, valamint a nyelvtanulással kapcsolatos használat alapú nézeteket (vö. Goldberg, 2003; Eskildsen, 2008).

Összességében minden évfolyamon a másodnyelvi oktatás, L2 speciális feladata, hogy támogassa a nyelvi, a kommunikációs és a szociális interakciós készségek fejlődését. A cél a tanulók közoktatásba való bekapcsolódásának és a finn társadalomba való beilleszkedésének fokozása, valamint többnyelvű és multikulturális identitásuk előmozdítása. Még ha az alaptanterv meglehetősen konkrét is a fő célok, a tartalom és az értékelési kritériumok tekintetében, az önkormányzatok feladata a helyi tanterv

kidolgozása, amelyben a gyakorlatok, a tanulási tárgyak és az értékelés még részletesebben vannak leírva. A helyi tantervben meghatározásra kerülnek a helyileg releváns célok, valamint a helyi partnerek és tanulási környezet. Emellett figyelembe veszik a mindennapi iskolai gyakorlatot és a helyi iskolai kultúrát is.

Nyelvi tudatosság a tanterveken átívelően – nyelvtanulás a szaktárgyi tudással párhuzamosan

Az előkészítő oktatás után a bevándorló diákok belépnek a normál oktatásba. A tanulóknak továbbra is támogatásra van szükségük a nyelvi, műveltségi és interakciós készségeik fejlesztéséhez minden tantárgyi területen, és az is nyilvánvaló, hogy az L2-tanulmányok nem elegendőek mindezek lefedésére. A nyelvtudatos pedagógia a finn alaptantervekben minden képzési fokon kulcsszerepet játszik (EDUFI, 2014, 2020). Így a nyelvet mind a tanulásban, mind a társadalmi hálózatok kiépítésében fő közvetítő eszközként ismerik el. Ez azt jelenti, hogy minden tanár felelőssége, hogy pedagógiai gyakorlatát úgy építse fel, hogy az támogassa L2-tanulóit (vö. Lucas & Villegas, 2013; Moate & Szabó, 2018). Minden tanulót támogatni kell az osztálytermi interakcióban való részvételben és a tudásépítésben, függetlenül a nyelvtudásától (vö. Aalto & Mustonen, 2022). Minden tantárgyi területen figyelembe kell venni mind az oktatás nyelvét (finn vagy svéd), mind a tanulók többnyelvű erőforrásait (vö. Cummins, 2007). A legújabb L2-kutatások is azt mutatják, hogy a nyelvi készségek a tartalmi tanulmányokkal párhuzamosan is hatékonyan elsajátíthatók (nyelvtudatos oktatási környezetről lásd még Moate & Szabó, 2018).

Egyes településeken és iskolákban a tantárgyakhoz kapcsolódó strukturált nyelvi támogatást nyújtanak a középfokú oktatás alsó tagozatán tanulóknak (Harju-Autti & Sinkkonen, 2020). Az alapoktatási törvény (Finla 628/1999 10. szakasz) azt is lehetővé teszi, hogy a tantárgyakat a tanulók saját anyanyelvén tanítsák, és néhány iskolában ilyen jellegű támogatást is nyújtanak. Az erőforrások azonban eltérőek, és a gyakorlatokat még harmonizálni kell.

A növekvő mobilitás miatt a tanárképzésben is figyelembe vették a nyelvi tudatosságot és a nyelvileg és kulturálisan érzékeny pedagógiát (Aalto & Mustonen 2022; Szabó & Kärkkäinen 2018 a finn tanárképzési rendszerről; Szabó et al. 2021 a finn tanárképzés többnyelvűségéről). A Jyväskyläi Egyetem tanárképzési tanszékén például valamennyi szaktanár pedagógiai tanulmányai között szerepel egy-egy olyan tanegység, amelyben a tanárjelöltek a nyelvileg és kulturálisan sokszínű osztálytermekben való tanításhoz szükséges készségeit fejlesztik. Ebben a tanulmányi egységben a legfontosabb szempontok közé tartozik, hogyan lehet értékelni és használni a tanulók többnyelvűségét, valamint egyéb készségeit, illetve tudását. Emellett fontos az is, miként lehet őket a társaikkal együttműködve tudáskonstrukciós folyamatokba bevonni, és milyen módon lehet növelni a személyes bevonódásukat (Aalto 2019).

A Jyväskyläi Egyetem osztálytermi tanári szakán¹ a nyelvtudatosságot az első tanévtől az utolsó gyakorlati képzésig figyelembe veszik (Moate, Sopenan & Aalto

¹ A finnországi egyetemek más tanárképző tanszékein is foglalkoztak a nyelvtudatossággal, illetve oktatási modulokat dolgoztak ki, de Jyväskylä példaként szolgál, mivel ezeket a kérdéseket ott dolgozták ki a legrégebben.

2021). A kurzusok és tevékenységek során az az elképzelés, hogy a felkészítő tanárok a nyelvtudatosságról mint etikai, közösségi és pedagógiai gyakorlatról tapasztalatot szerezzenek. A cél a pedagógiai gyakorlatok gazdagítása mindenféle tanulócsoport számára, mivel a nyelvet a kapcsolatok építésének, a megértés elmélyítésének, valamint a saját gondolatok és ötletek kialakításának és kifejezésének eszközeként ismerik el (Moate, Sopenen & Aalto 2021).

Saját anyanyelvi tanulmányok

Finnország alkotmánya szerint minden Finnországban élő személynek joga van saját nyelvének és kultúrájának fenntartásához és fejlesztéséhez (Finlex 1999/731, 17. szakasz). A finn iskolarendszerben az anyanyelvi vagy elsőnyelvi, L1-oktatás az alapoktatást kiegészítő oktatás. Így az oktatási szolgáltatók, azaz az önkormányzatok nem kötelesek ezt biztosítani, és a tanulók számára az órák önkéntes alapon működnek.

Az elsőnyelvi, L1-oktatás célja, hogy támogassa a tanulók anyanyelvének és többnyelvűségének fenntartását és fejlesztését. A tanuló akkor jelentkezhet ezekre a tanulmányokra, ha az L1-je nem finn vagy svéd, ha ő vagy családja romani vagy számi nyelvet beszél (saját nyelvvel rendelkező történelmi kisebbségek), vagy ha külföldön élt, ahol többnyelvűségét fejlesztette (EDUFI 2023). A kiegészítő oktatást az állam finanszírozza, de az iskolának állami támogatásra kell pályáznia, és a tanulók csoportlétszáma minimum négy tanuló (számi és romani nyelv esetén kettő tanuló). A heti két tanórát a tanítási időn kívül tartják (Finlex 1777/2009).

Venäläinen et al. (2022) szerint a diákok saját anyanyelvű oktatását főként a városi területeken, Dél-, Nyugat- és Belső-Finnországban kínálják. Sok területen szükség lenne több nyelv oktatására, de előfordulhat, hogy nincs elég hozzáértő tanár vagy nincs elég diák a szükséges csoportlétszámhoz. A 2023/2024-es tanévben nagyjából 50 különböző nyelvet tanítottak Helsinkiben (City of Helsinki, n.d. a). Finnország középső részén, Jyväskyläben pedig nagyjából 40 különböző nyelvet kínáltak (City of Jyväskylä, n.d.).

A saját anyanyelvi tanulmányok alaptanterve (EDUFI, 2023) ösztönzi az első nyelvi, L1 és a finn L1-, valamint a finn L2-szakos tanárok, valamint az osztály- és szaktanárok közötti együttműködést. Az elképzelésük szerint az iskola egészének munkakultúráját és tevékenységeit úgy kell fejleszteni, hogy jobban figyelembe vegyék a többnyelvű tanulókat: megbecsülni és alkalmazni kell a tanulók nyelvi és kulturális sokszínűségét a mindennapi iskolai oktatásban. Továbbá az oktatás támogatja a tanulókat abban, hogy nyelvi erőforrásaikat sokoldalúan használják a különböző tantárgyi óráikon is. A saját anyanyelvük használata elmélyíti a tartalmi tanulmányok megértését, és ezzel együtt az anyanyelvi készségeik is fejlődnek a különböző tantárgyak tekintetében (EDUFI, 2023). Röviden, a tanulók saját anyanyelvi tanterve az alapfokú oktatás alaptantervéhez igazodik (EDUFI, 2014). A transzverzális kompetenciák, valamint a nyelvtanulás felfogása ebben a dokumentumban is megegyezik. A nyelvhasználat valamennyi módját mint például társas interakciós készségek, multimodális szövegek értelmezése és előállítás, valamint a nyelv, az irodalom és a kultúra megértését, a nyelv eszközként való alkalmazását minden tanulási helyzet során támogatják és értékelik (EDUFI, 2023).

A gyakorlatban az elsõnyelvi, L1-tanárok tapasztalata az, hogy nincs elég lehetőség a többi tanárral való együttmûködésre, pedig hasznos lenne a pedagógiai gyakorlatok fejlesztésének és a tanulók igényeinek megértésének szempontjából (Venäläinen et al., 2022). Továbbá kihívást jelenthet az oktatás megtervezése és végrehajtása, ha a tanulók életkora és készségszintje nagymértékben eltér egymástól (Venäläinen et al., 2022). Elképzelhetõ szituáció, hogy ugyanabban a csoportban a tanárnak minden évfolyamról vannak diákjai. Ahogyan az elõkészítõ oktatás esetében, úgy a tanulók saját elsõnyelvi oktatásának is több erõforrásra lenne szüksége ahhoz, hogy az alaptanterv céljai nagyobb mértékben meg tudjanak valósulni.

Vallási tanulmányok

Az alapoktatási törvény (Finlex 628/1998, 3. szakasz) szerint az oktatási szolgáltatónak a tanulók többségének vallása szerinti vallásoktatást kell biztosítania. Továbbá, legalább három tanulóból álló csoportban saját vallást tanítanak, ha a gondviselõk ezt kéri. Azok a tanulók, akik nem tagjai vallási közösségeknek, vagy akik nem részesülnek saját vallásoktatásban, etikai és erkölcsi nevelésben vesznek részt (Finlex 628/1998, 3. szakasz).

A saját vallás iskolai oktatása nem minõsül hittannak vagy vallásgyakorlásnak (EDUFI, 2022), ahogyan azt a finn alkotmány (731/1999, 11. szakasz) meghatározza. Az alaptanterv (EDUFI, 2014, EDUFI 2020) a tanulási célokat és tartalmakat minden egyes vallás és hitrendszer tantárgyi tananyagára külön-külön szabályozza. A *Finn Nemzeti Oktatási Ügynökség* a következõ tantervekre vonatkozóan hagyta jóvá a központi tantervet: evangélikus-lutheránus, ortodox, katolikus, iszlám és izraelita (2014-ben), valamint adventista, bahá'í, buddhista, pentakosztális mozgalom és krisna vallás (2020-ban). Továbbá az EDUFI által jóváhagyott helyi tantervek a következõ tantervekre vonatkoznak: Herran kansa, Kristiyhteisõ, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza és a Szabadegyház.

Bár a vallások tantervei különböznek, céljuk közös (EDUFI, 2014): a tantárgy tájékoztatást nyújt a különbözõ vallásokról Finnországban és a világon. A tanítás elõsegíti a vallás és a kultúra, valamint a hit és a tudás közötti kapcsolat megértését. A tanulókat a kritikus gondolkodásra irányítják, és felkészítik õket a vallások és világnézetek közötti párbeszédre. A tanítás etikus gondolkodásra, valamint az élet, az emberi méltóság, valamint önmagunk és mások tiszteletére ösztönzi a tanulókat. A fõ cél az, hogy segítsük a tanulókat identitásuk kialakításában, és támogassuk fejlődésüket a közösség és a demokratikus társadalom felelõs tagjaiként és globális polgárként.

A közelmúltban vita alakult ki arról, hogyan lehetne javítani a világnézeti oktatás, vagyis a vallási és etikai-erkölcsi nevelés megvalósítását egy demográfiailag változó társadalomban: a dualista modellt és számos tanterv nem biztos, hogy optimálisan felel meg a jövõ társadalmi igényeknek, és nem támogatja a megkülönböztetésmentességet minden tanuló számára (Salmenkivi & Åhs, 2022; Salmenkivi et al., 2022).

TUVA: Érettségire felkészítõ program

A középfokú végzettség megszerzésére felkészítõ oktatás (EDUFI, 2021) olyan tanulóknak szóló felkészítõ képzés, akik már rendelkeznek alapfokú végzettséggel, de

akár általános jellegű, akár szakképzést nyújtó középfokú oktatásba való jelentkezésüket megelőzően fejleszteniük kell finn vagy svéd nyelvi, műveltségi, matematikai, informatikai vagy egyéb tanulmányi, illetve életvezetési készségeiket. Az egyik célcsoportot azok a fiatal bevándorló felnőttek alkotják, akiknek az anyanyelve nem finn, svéd vagy számi. A tanulóknak nem kell tanköteles korúnak lenniük: olyan felnőtt tanulók is részt vehetnek ezen az oktatáson, akiknek fejleszteniük kell készségeiket, hogy érettségi vizsgát tudjanak tenni.

A TUVÁ-képzés kezdetén minden tanuló számára egyéni tanulmányi tervet készítenek. A képzés általában egy tanévet vesz igénybe, de a tanulmányok már tartalmazhatnak általános középiskolai és szakképzési egységeket, vagy ha a tanuló tanulmányi helyet kap egy középiskolából, akkor tovább is léphet. A tanulók az átfogó oktatás tartalmát is gyakorolhatják és javíthatnak osztályzataikon. A képzésben fontos szerepet játszik az orientáció és a tanácsadás is. A cél a tanuló tanulmányi és karriertervezési készségeinek fejlesztése, például az önálló munkavégzés és tanulás képessége, valamint a továbbtanulással kapcsolatos döntések meghozatala (EDUFI, 2021; City of Helsinki).

A transzverzális készségek a TUVÁ-képzés tantervének alapját képezik, ahogyan más tantervekben is fontos szerepet töltenek be. A leglényegesebb tartalmak és tanulási célok közé tartoznak az alapkészségek (írás, olvasási és matematikai készségek, valamint digitális készségek) fejlesztése; kiemelt figyelmet kapnak a diszciplináris műveltség és a tanulási készségek. A tanulókat a mindennapi életük irányításában is támogatják, és erősítik a társadalomban való részvételhez szükséges készségeket. A munkaképességek tekintetében, különösen az önszabályozási készségeket, a kommunikációs, szociális interakciós és együttműködési készségeket támogatják (EDUFI, 2021).

Tanulói jólét és a tanulás támogatása

Az alapfokú oktatásban résztvevő valamennyi tanulónak egyenlő jogai vannak ahhoz, hogy fizikai, mentális és szociális egészségi problémáik, valamint a tanulás terén támogatásban részesüljenek (Finlex 628/1998). A nemzeti alaptanterv (EDUFI, 2014) és a helyi tantervek részletesebben meghatározzák az egyes oktatási intézményekben megvalósítandó intézkedéseket és szolgáltatásokat. Az oktatási szolgáltató felelős a diákjólét tervezéséért és megvalósításáért a helyi szociális és egészségügyi szolgáltatókkal együttműködve. Az intézkedéseknek magukban kell foglalniuk a tanterven alapuló tanulási támogatást a tanulási nehézségek és a tanulókkal kapcsolatos egyéb problémák minél korábbi felismerése és megelőzése érdekében, valamint a közösségi és egyéni jólétet, továbbá az egészséges és biztonságos tanulási környezet megteremtését támogató tevékenységeket. A szolgáltatásoknak ki kell terjedniük a pszichológiai, az iskolai szociális munkás és az iskola-egészségügyi szolgáltatásokra (Finlex 628/1998, 9. szakasz). A tanulói jólét monitorozása és kialakítása a tanulókkal és gondviselőikkel együttműködve valósul meg (Finlex 628/1998 3. szakasz).

A legújabb tanulmányok és jelentések szerint a bevándorló és különösen a menekült háttérű tanulók iskolai támogatásának gyakorlata továbbfejlesztésre szorul (Castaneda, 2018). Bár vannak nemzeti szakpolitikák a tanulási, egészségügyi és pszichoszociális

támogatás megszervezésére, a helyi döntéshozók és iskolák bizonytalanok lehetnek, különösen a pszichoszociális támogatás megvalósításával kapcsolatban (Mustonen et al., 2023). Különösen a menekült háttérű diákoknak lenne szüksége jobban szervezett támogatásra. Előfordulhat, hogy traumatikus eseményeket éltek át, és a család általános élethelyzete is kihívást jelenthet, ami mind a tanulásukra, mind a fizikai és mentális egészségükre hatással lehet (Markkula et al., 2017; Reavell & Fazil, 2017; Castaneda et al., 2018). Emellett az iskolai közösségek kultúráját is biztonságosabbá és befogadóbbá kell tenni, mivel a bevándorló háttérű diákok körében gyakoriak a diszkriminációhoz és zaklatáshoz köthető incidensek (Zacheus et al., 2019).

A tanulás támogatásának vonatkozásában, nem biztos, hogy könnyű szétválasztani a tanulási nehézségeket és a fejlődő nyelvi készségeket. Tanulási nehézséget okozhat a finn iskolarendszerbe való bekapcsolódást megelőzően az esetleg megszakadt vagy el sem kezdett tanulmányi háttér, a tanulási készségek hiánya, a traumatikus élethelyzet, valamint a tanuló jólétével kapcsolatos egyéb problémák is. Ezért ahhoz, hogy holisztikus képet kapjunk az egyes tanulók szükségleteiről, elengedhetetlen az együttműködés az elsőnyelvi, L1, a másodnyelvi, L2 nyelvtanárok, a fejlesztő pedagógusok, az osztályfőnökök és a szaktanárok között. A fokozatosan erősödő támogatás háromszintű támogatási modelljét 2011-től vezették be a közoktatási intézményekben (Finlex, 642/2010). A modell szerint minden tanuló a háttérétől függetlenül és a szükségleteinek megfelelő mértékben kap tanulási támogatást. A modell inkluzív irányultságú abban az értelemben, hogy hangsúlyozza valamennyi tanár felelősségét az időben történő támogatás nyújtása tekintetében. Az általános támogatás az osztály- és a szaktanárok intézkedéseire vonatkozik. A fejlesztő pedagógusok szerepe az intenzív és a speciális szükségleteket támogató szinteken jobban látható, ahogy azonban Harju-Autti (2020) rámutatott, a modell még fejlesztésre szorul, mivel nem határozza meg, hogyan veszik figyelembe a második nyelvet tanulók szükségleteit.

Összegzés

Tanulmányom célja az volt, hogy bemutassa a finn alapfokú oktatásban a bevándorló tanulóknak nyújtott támogatást, ahogyan azt a törvények és az alapfokú oktatás nemzeti alaptanterve (EDUFI, 2014), valamint a felsőfokú végzettségre felkészítő oktatás (2021) meghatározza. Emellett bemutattam néhány, a közelmúltban megjelent tanulmányt és jelentést, hogy szemléltessem a végrehajtás szintjét az önkormányzatokban és az iskolákban. Finnországban a bevándorlás története viszonylag rövid. Az oktatási rendszert az elmúlt évtizedekben célzottan inkluzívabbá fejlesztették. Még mindig sok a tennivaló a különböző háttérű és igényű tanulók optimális támogatása, valamint a társadalmilag, kulturálisan, gazdaságilag és ökológiailag fenntartható társadalom és jövő építése tekintetében.

E cél elérése érdekében a finn kormány oktatáspolitikai jelentése (Finnish Government, 2021) hangsúlyozza a finn társadalom minden tanulójának jólétét és oktatási egyenlőségét. A jelentés (Finnish Government, 2021, pp. 62–65) a következő intézkedéseket javasolja a bevándorlók tanulásával kapcsolatban: minden oktatási szinten figyelembe kell venni és fejleszteni kell a nyelvtudatosságot mind az oktatásban, mind a kommunikációban. Továbbá, a finn/svéd mint második nyelv magas színvonalú elsá-

játítását még finomítani kell. Különös figyelmet kell fordítani az átmeneti szakaszokra is. Azok a tanulók vannak a legnehezebb helyzetben, akik az alapfokú oktatás utolsó szakaszában érkeznek a finn oktatási rendszerbe, és akiknek korábbi tanulási útja szakadozott volt. Az őket támogató programokat, mint például a TUVA, tovább kell fejleszteni. Különös figyelmet kell fordítani az újonnan bevándorolt diákokra is, hogy biztosítsuk nyelvi fejlődésük és tanulási képességeik támogatását. Összességében a jelentésben szereplő intézkedések célja az esélyegyenlőség előmozdítása mindenki számára.

IRODALOM

- Aalto, E. & Mustonen, S. (2021). *Preparing pre-service teachers for inclusive pedagogy in multilingual and multicultural settings. Teams. Teaching that matters for migrant students*, <https://migrant-education.net/preparing-preservice-teachers-for-inclusive-pedagogy/>
- Aalto, E. (2019). *Pre-service subject teachers constructing pedagogical language knowledge in collaboration*. Jyväskylä Yliopisto. JYU Dissertations, 158. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7950-8>
- Aalto, E. & Mustonen, S. (2022). Designing knowledge construction in pre-service teachers' collaborative planning talk. *Linguistics and Education*, 69. <https://doi.org/10.1016/j.linged.2022.101022>
- Aalto, E., Mustonen, S., Järvenoja, M. & Saario, J. (2019). *Monikielisen oppijan matkassa. Verkkosivusto opettajankoulutukseen*. University of Jyväskylä, Department of Teacher Education. <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi>
- Bergroth, M., Dražnik, T., Llompart E. J. Pepiot, N.; van der Worp, K. & Sierens, S. (2022). *Linguistically sensitive teacher education: Toolkit for reflection tasks and action research*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022021018583>
- Castaneda A.E., Mäki-Opas J., Jokela S., Kivi, N., Lähtenmäki, M., Miettinen, T., Nieminen, S. & Santalahti, P. (Eds.) (2018). *Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa: PALOMA-käsikirja*. [Supporting the mental health of refugees in Finland] THL – Ohjauk 5/2018. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-100-3>
- City of Helsinki, n.d. a Curriculum, school subjects and assessment. <https://www.hel.fi/en/childhood-and-education/basic-education/comprehensive-school-studies/curriculum-school-subjects-and-assessment>
- City of Helsinki (2019). Information on Finnish as a second language (S2) education for guardians of comprehensive school pupils. https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/S2/S2-tukimateiaali_huoltajalle_englanti.pdf
- City of Helsinki, n.d. b. Preparatory education for an upper secondary qualification tuva. <https://www.hel.fi/en/childhood-and-education/preparatory-education-for-an-upper-secondary-qualification-tuva>
- City of Jyväskylä n.d. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus ja tuki. Oman äidinkielen opetus. Opetettavat kielet / Heritage languages. https://peda.net/jyvaskyla/kieku/oma_aidinkieli/okhl
- Council of Europe (2001). Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Council of Europe Publishing, Strasbourg. www.coe.int/lang-cefr
- Cope, B. & Kalantzis, M. (2009). “Multiliteracies”: New Literacies, New Learning”. *Pedagogies*, 4(3), 164–195. <https://doi.org/10.1080/15544800903076044>
- Cummins, J. (2007). Rethinking monolingual instructional strategies in multilingual classrooms. *Canadian Journal of Applied Linguistics/Revue canadienne de linguistique appliquée*, 10(2), 221–240.
- EDUFI n.d. a. (Finnish National Agency for Education). *Basic Education*. <https://www.oph.fi/en/education-system/basic-education>

- EDUFI n.d. b. (Finnish National Agency for Education). *National core curriculum for basic education*. <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/national-core-curriculum-basic-education>
- EDUFI n.d. c. (Finnish National Agency for Education). *New national core curriculum for basic education: focus on school culture and integrative approach*. <https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/new-national-core-curriculum-basic-education-focus-school>
- EDUFI n.d. d. (Finnish National Agency for Education). *Finnish as a second language and literature*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/suomi-toisena-kielena-ja-kirjallisuus-s2>
- EDUFI n.d. e. *Language proficiency scale, Finnish and Swedish as a second language and literature* (support material). https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/language-proficiency-scale_finnish-and-swedish-as-a-second-language-and-literature.pdf
- EDUFI (Finnish National Agency for Education) (2014). *National core curriculum for basic education 2014*. Helsinki, National Agency for Education. EDUFI (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.
- EDUFI (Finnish National Agency for Education) (2020). *Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit*. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Perusopetuksen%20p%C3%A4%C3%A4tt%C3%B6arvioinnin%20kriteerit%2031.12.2020>
- EDUFI (Finnish National Agency for Education) (2021). *ePerusteet. Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus*. Koulutuksen osien tavoitteet ja keskeiset sisällöt. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/tutkintoonvalmentava/7534950/linkkisivu/7535290>
- EDUFI (Finnish National Agency for Education) (2022). *Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Ohje_perusopetuksen_uskonnon_ ja_el%C3%A4m%C3%A4ntutkimustiedon_opetuksen_sek%C3%A4_esiopetuksen_katsomuskasvatuksen_j%C3%A4rjest%C3%A4misest%C3%A4_sek%C3%A4_yhteisist%C3%A4_juhlista_ ja_uskonollisista_0901a0b580d00f51.pdf
- EDUFI (Finnish National Agency for Education) (2023). *Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet*. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/LIITE%20%20PERUSOPETUSTA%20T%C3%84YDENT%C3%84V%C3%84N%20OPPILAAN%20OMAN%20%C3%84IDINKIELEN%20OPETUKSEN%20TAVOITTEET%202023.pdf>
- Eskildsen, S. W. (2008). Constructing another Language – Usage-Based Linguistics in Second Language Acquisition. *Applied Linguistics* 30 (3), 335–357. <https://doi.org/10.1093/applin/amn037>
- Finnish Government (2021). Education Policy Report of the Finnish Government. Publications of the Finnish Government 2021:64. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-927-4>
- Finlex 628/1998. Basic Education Act. <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1998/en19980628.pdf>
- Finlex 731/1999. The Constitution of Finland. <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>
- Finlex 1777/2009. Opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2009/20091777>
- Finlex 1386/2010. Act on the Promotion of Immigrant Integration. <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2010/en20101386.pdf>
- Finlex 642/2010. Laki perusopetuslain muuttamisesta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100642>
- Finlex 1287/2013. Student Well Fare Act. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>
- Goldberg, A. (2003). Constructions: a new theoretical approach to language. *Trends in Cognitive Sciences* 7 (5), 219–224. [https://doi.org/10.1016/S1364-6613\(03\)00080-9](https://doi.org/10.1016/S1364-6613(03)00080-9)
- Harju-Autti, R. & Sinkkonen, H.-M. (2020). Supporting Finnish Language Learners in Basic Education: Teachers' Views. *International Journal of Multicultural Education*, 22(1), 53–75. <https://doi.org/10.18251/ijme.v22i1.2077>

- Lucas, T. & Villegas, A.M. (2013). Preparing linguistically responsive teachers: laying the foundation in preservice teacher education. *Theory Into Practice*, 52(2), 98–109. <https://doi.org/10.1080/00405841.2013.770327>
- Markkula N., Lehti V. & Gissler M. ym. (2017). Incidence and prevalence of mental disorders among immigrants and native Finns: a register-based study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 52, 1523–1540. <https://doi.org/10.1007/s00127-017-1432-7>
- Martin, M., Alanen, R., Huhta, A., Kalaja, P., Mäntylä, K., Tarnanen, M. & Palviainen, Å. (2012). CEFLING: Combining Second Language Acquisition and Testing Approaches to Writing. In Torrance, M., Alamargot, D., Castelló, M., Ganier, F., Kruse, O., Mangen, A., Tolchinsky, L. & Van Waes, L. (Eds.), *Learning to Write Effectively: Current Trends in European Research* (Studies in Writing, Volume 25), Brill, 217–219. https://doi.org/10.1163/9781780529295_049
- Ministry of Education and Culture of Finland n.d. <https://okm.fi/en/education-system>
- Moate, J. & Szabó T. P. (2018). Mapping a language aware educational landscape. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(3). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2018/mapping-a-language-aware-educational-landscape>
- Moate, J., Sopanen, P. & Aalto, E. (2021). *Kielitietoinen polku opettajankoulutuksessa. Verkkoisivusto opettajankoulutukseen*. Jyväskylän Yliopiston opettajankoulutuslaitos. University of Jyväskylä, Department of Teacher Education. <https://peda.net/id/629876d0cf7>
- Mustonen, S., Kaukko, M., Alisaari, J., Petäjaniemi, M., Heikkola L. M., Harju-Autti, R. & Haswell, N. (2023). Pakolaistaustaisten oppilaiden tuki koulutoimen hallinnollisissa diskursseissa. In Hynninen, N., I. Herneaho, E. Sippola, J. Isosävi & M. Yang (Eds.), *Kieli ja osallisuus – Språk och delaktighet – Language and participation. AFInLAN vuosikirja* Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 80. Jyväskylä, 48–71. <https://doi.org/10.30661/afinlavk.127097>
- OAJ (2022). The Trade Union of Education in Finland. News and announcements. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2022/oaj- valmistavasta-opetuksesta-pitaa-tehda-oppijan-subjektiivinen-oikeus/>
- Reavell J. & Fazil Q. (2017). The epidemiology of PTSD and depression in refugee minors who have resettled in developed countries. *Journal of Mental Health* 26(1),74–83. <https://doi.org/10.1080/09638237.2016.1222065>
- Salmenkivi, E. & Åhs, V. (2022). Selvitys katsomusaineiden opetuksen nykytilasta ja uudistamistarpeista. Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2022:13. https://www.edilex.fi/ministerioiden_julkaisut/26869.pdf
- Salmenkivi, E., Kasa, T., Putkonen, N. & Kallioniemi, A. (2022). Human rights and children’s rights in worldview education in Finland. *Human Rights Education Review*, 5(1), 47–69. <https://doi.org/10.7577/hrer.4456>
- Szabó, T. P. & K. Kärkkäinen (2018). A finn tanárképzési rendszer. *Pedagógusképzés*, 17(1–4): 169–190. <https://doi.org/10.37205/TEL-hun.2018.1-4.13>
- Szabó, T. P., E. Repo, N. Kekki & K. Skinnari (2021). Multilingualism in Finnish teacher education. In: Wernicke, M., Hammer, S., Hansen, A., Schroedler, T. (Eds.), *Preparing Teachers to Work with Multilingual Learners*. Bristol, UK: Multilingual Matters, 58–81. <https://doi.org/10.21832/9781788926119-006>
- Suni, M. (2016). Fialat bevándorlók nyelvoktatása Finnországban: betekintés a nyelvoktatás-politikába, a mindennapi gyakorlatokba és a kutatási eredményekbe. In Bartha, C. (Ed.), *A többnyelvűség dimenziói: Terek, kontextusok, kutatási távlatok*, 241–258. Akadémiai Kiadó. Általános Nyelvészeti Tanulmányok, XXVIII.
- Tainio, L., Kallioniemi, A., Hotulainen, R., Ahlholm, M., Ahtiainen, R., Asikainen, M., Avelin, L., Grym, I., Ikkala, J., Laine, M., Lankinen, N., Lehtola, K., Lindgren, E., Rämä, I., Sarkkinen, T., Tamm, M., Tuovila E. & Virkkala, N. (2019). *The many languages and religions in schools – An*

investigation of the teaching of minority mother tongues and religions as well as Finnish and Swedish as a second language at different educational levels. Publications of the Government's analysis, assessment and research activities (2019).

Venäläinen, S., T. Laimi, S. Seppälä, T. Vuojus, M. Viitala, M. Ahlholm, S. Latomaa, K. Mård-Miettinen, M. Nirkkonen, M. Huhtanen & J. Metsämuuronen. (2022). *Linguistic skills and capacities to attend school – evaluation of preparatory education and instruction in the student's own mother tongue*. Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC).

Zacheus, T., Kalalahti, M., Varjo, J. T., Saarinen, M. K., Jahnukainen, M. T., Mäkelä, M-L. & Kivirauma, J. (2019). Discrimination, harassment, and racism in Finnish lower secondary schools. *Nordic Journal of Migration Research*, 9(1), 81–98. <https://doi.org/10.2478/njmr-2019-0004>

Fordítás: Mák Éva

Finnish educational system for immigrant students

This article discusses the support for immigrant students in the Finnish educational system, namely in the basic education. The national policy level – the Acts and the National Core Curricula – direct the municipality and school level practices. These guidelines are presented, and their implementation is briefly considered. The structural support for immigrant students includes preparatory education for basic education and for upper-secondary qualification, Finnish or Swedish as a second language syllabus, mother tongue instruction, religious studies, language awareness as a key feature across curricula, and support for students' welfare and learning. The main aims of all these measures are to promote the students' schooling path, growth and integration into the Finnish society, and their multilingual and multicultural skills and identity. The support models still need to be developed to ensure equity in education, to build a sustainable society and future for all.

Keywords: immigration, integration, Finnish education system, preparatory education